

Andres Sutt
Kliimaministeerium
info@kliimaministeerium.ee

Teie 16.07.2025 nr 1-4/25/3271; KLIM/25-0803/-1K

Meie 08.09.2025 nr 2-3/2695

Energiamajanduse arengukava aastani 2035 eelnõu kooskõlastus

Austatud Andres Sutt

Kooskõlastame „Energiamajanduse arengukava aastani 2035“ eelnõu märkustega arvestamisel.

Tunnustame Kliimaministeeriumi põhjalikku tööd arengukava koostamisel. Arengukava ja selle lisad on esitatud selges ja hästi struktureeritud vormis ning sellele lisatud lühikokkuvõtte aitab olulist kiiresti hoomata. Positiivsena toome esile ka konkurentsivõime temaatika eraldi käsitlemise – see on Eesti majanduse tuleviku seisukohalt äärmiselt oluline.

Majanduse konkurentsivõime

- Juhime tähelepanu, et eelnõus ei ole piisavalt käsitletud energiantensiivsete tööstusharude eripärasid ja vajadusi. Nende ettevõtete konkurentsivõime säilitamiseks on vajalik kavandada erimeetmed, mis aitaks vältida tootmise ja investeringute väljarännet. Samuti puudub põhjalikum käsitus ettevõtete, sh väike- ja keskmise suurusega ettevõtete, investeerimisvõimekusest ja ligipääsust kapitalile, mis on eelduseks rohepöördes vajalike investeringute tegemiseks. Oluline on, et kavandatavad lahendused oleksid tehnoloogianeutraalsed ning looksid maksimaalset lisandväärtust Eesti majandusele.
- Kuigi arengukavas mainitakse teadmispõhise majanduse tähtsust, puudub konkreetne seos energiapoliitika ja rohetechnoloogia arendamise ning innovatsiooni ja teadusmahuka ettevõtluse ning ekspordi edendamise vahel. Vajalik on „Energiamajanduse arengukava aastani 2035“ (edaspidi ENMAK) sidumine süsteemsemalt innovatsiooni- ja ekspordipoliitikaga. Lisaks tuleb eelnõus täpsemalt hinnata, kuidas Eesti energiapoliitika mõjutab meie rahvusvahelist konkurentsipositsiooni ja investeerimiskeskkonda, võrreldes Põhjamaade ja Lääne-Euroopa riikidega. Puhtale energiale üleminek eeldab ka uute oskustega spetsialiste, mistõttu on hädavajalik rõhutada tööjõu- ja hariduspoliitika sidumist energiamajanduse arengusuundadega. Praeguses eelnõus on energiamajandust käsitletud liigselt eraldiseisvalt, rõhutamata seoseid ülejäänud majanduse ja ka teiste valdkondadega, millest sõltub energiamajanduse eesmärkide saavutamine. Palume eelnõu vastavalt täiendada.

Majanduslikud mõjud ja rahastus

- Juhime tähelepanu, et ENMAKi juures oleva majanduslike mõjude analüüsi põhjal investeeritakse kokku 7,6 miljardit eurot ning selle pealt laekub maksutulu 1,1 miljardit. Seega 6,5 miljardit eurot jääb puudu. Palume selgitada, kuidas on plaanis võimalikke investeeringuid rahastada?
- Arengukavaga tehtavatest investeeringutest ca kaks kolmandikku on import st raha läheb otse riigist välja. Kas arengukava koostamise protsessis on analüüsitud ka võimalusi, kuidas on võimalik maksimaalselt investeeringuteks minevat raha jätta Eesti majandusse?
- Eelnõu jõustumisega seotud majanduslike mõjude all on välja toodud, et sellega kaasneb kulude kasv, mis kantakse edasi tarbijatele. Samas eesmärgina on välja toodud, et meie elektrihind ei tohi tõusta naabrite hinna suhtes. Seega on eeldatud, et naaberriikides kasvavad kulud veelgi kiiremini kui meil. Mis alustel on selline eeldus tehtud? Palume seletuskirja täiendada.

Põlevkivisektor ja üleminek

- Põlevkivisektori kahanemise sotsiaalsete mõjude leevendamisel on viidatud õiglase ülemineku fondi (edaspidi ÕÜF) meetmetele. Samas need said planeeritud üksjagu varem ja kestavad kuni aastani 2029, arengukava aastani 2035. Kas näete vajadust hinnata, kas ÕÜF meetmed vajavad pikendamist ka pärast ÕÜF selle perioodi lõppu seoses arengukava plaanidega?
- Kuna arengukava üks peamisi eesmärke on tagada energiajulgeolek, siis vedelkütuste tootmise ja sektori jätkusuutlikkuse eest hea seismine peab olema arengukava lahutamatu osa. Seega tuleb arengukava koosseisus käsitleda ka riigi vaadet põlevkiviõli tootmisele. Eesti on ainus Euroopa Liidu riik, mille vedelkütuste väljavedu on suurem kui sissevedu, sektoril on märkimisväärne majandusmõju. Põlevkiviõli on ka kohalik toode, mida saab maagaasi ja vedelkütuse tarnehäirete korral kasutada kütteks nii kaugküttesoojuse tootmiseks kui tööstustes. 2022 ja 2023 aasta maagaasi varustusraskuste tingimustes on põlevkiviõli kasutusvõimekus kaardistatud. Palume eelnõu täiendada.
- Kas arengukavas on selginenud lahendusi/arengusuundi, mis aitaks värskendada hinnangut tööjõuvajaduse vähenemise/ümberõppe vajadusele põlevkivisektoris. Seletuskirjas on vastavad mõjud toodud, aga need põhinevad suuresti Praxis 2020 analüüsil. Ptk 1.2.9 toodud tegevused sh energeetika valdkonna tööjõuvajaduse oskuste analüüs on tuleviku vaates väga oluline. Juhime tähelepanu, et hetkel on OSKA1 käimas energeetikavaldkonna oskus- ja tööjõuvajaduse uuring.

Energiatõhusus ja hoonete rekonstrueerimine ning maakasutus

- Juhime tähelepanu, et hoonete rekonstrueerimist on puudutatud eelnõus küllaltki pealiskaudselt. Kui on tehtud pikemaid prognoose sooja ja jahutusvajaduse kohta, siis tuleb neid ka eelnõu koostamisel kasutada.
- Üleriigilise planeeringu koostamise käigus määratletakse eri valdkondade ruumilist arengut tasakaalustavad maakasutuspoliitilised põhimõtted ja sihid, mis arvestavad muuhulgas taastuvenergia kasutuselevõttu ning energiatõhususe eesmärke. Need põhimõtted on olulised ENMAKi eesmärkide elluviimisel. Lisaks on plaanis kehtestada määruse tasandil

üldpõhimõtted riigivara maareservi kasutuse suunamiseks, mis mh käsitlevad maareservi kasutamist energiatootmise vajadusteks.

Transport ja kütused ning varustuskindlus

- Juhime tähelepanu, et arengukava koosseisus tuleb käsitleda teiste energialiikide kõrval transpordis kasutatavate kütuste kasutusega seonduvaid eesmärke ja tegevusi. Transpordi energiatarbimine moodustab veerandi kogu Eesti energiatarbimisest, sellel on märkimisväärne majandusmõju. Arvestades asjaolu, et tulenevalt EL regulatsioonidest peab transpordi energiatarbimine muutuma lähema 5. aasta jooksul oluliselt energiatõhusamaks ja vähenema kasvuhoonegaaside heide, tuleb muutus saavutada juhitult läbi poliitikameetmete. Kuigi tekstis on toodud viide Transpordi- ja liikuvuse arengukavale 2021–2035, siis ei sisalda nimetatud arengukava selliseid teemasid praktiliselt üldse ning on kliimaeesmärkide osas vananenud. Palume eelnõu täiendada.
- Arengukava majanduslike mõjude peatükis tuleb hinnata transpordi heitmete vähendamisega seotud investeeringute mahtu. Kui jääb kehtima eesmärk “tarbija maksab” ehk kavatsus tagada heitmete vähenemine läbi transportkütuste CO₂ maksustamise, tuleb vastavad majanduslikud mõjud adekvaatselt ära hinnata. Palume eelnõu täiendada.
- ENMAK ühes transpordi- ja liikuvuse arengukavaga peab andma vastuse küsimusele, milliste meetmetega ning millises proportsioonis on kavatsus transpordisektori heitmete vähendamise saavutada. Palume eelnõu täiendada.
- Arengukava ja arengukava lisades tuleb energiapuuduse tagamise eesmärgistamisel, kavandatavate tegevuste ja mõõdikute seadmisel käsitleda transpordi- ja vedelkütustega varustatuse tagamist. Eestis sõltub üle 90% transpordisektori energiatarbimisest imporditavatest kütustest, lisaks sellele on kogu elutähtsate ja oluliste teenuste toimepidevus üles ehitatud elektrigeneraatorite ja nende käitamiseks vajalikule vedelkütuse olemasolule.
- Energia kättesaadavuse ja taskukohase hinna alameesmärgi all tuleb käsitleda lisaks elektri ja kaugküttesoojuse hindade mõõdikutele ka transpordisektoris kasutatavate kütuste kättesaadavust ja taskukohast hinda.
- Arengukava rahastamise prognoosi tuleb täiendada transpordi energiatarbimise muutmiseks vajalike meetmete maksumusega. Kui lähtutakse poliitika raamdokumendis „ESTONIA DRAFT NATIONAL POLICY FRAMEWORK DOCUMENT 2024, <https://kliimaministeerium.ee/sites/default/files/documents/2025-01/Estonia%202024.%20Draft%20National%20Policy%20Framework.pdf>“ toodust, peaks vastavad kuluprognoosid sisalduma ka arengukavas. Palume eelnõu täiendada.
- Arengukava viitab võimalusele asuda vajadusel hoiustama strateegilist alternatiivsete transpordikütuste varu. Tegemist on keerulise ning arvestatava turumõjuga meetmega, mille ülesehitus vajab selget raamistikku ja mille majanduslikud mõjud vajavad selgitamist.
- Energiamajanduse arengukava aastani 2035 lisa 1 „Kavandatavate tegevuste ja tugiteemade kirjeldus“ kriisideks valmisoleku peatükis tuleb käsitleda vedelkütuste varustuskindlust, sh vedelkütusevarude olemasolu vajadust. Võttes arvesse Eesti transpordi energiatarbimise sõltuvust enam kui 90% ulatuses imporditavatest vedelkütustest, samuti elutähtsate ja oluliste teenuste ristsõltuvuste kaardistusel välja tulnud vajadust just alternatiivse elektritootmisvõimekuse järele, on kütuse tarnehäirete ja/või ulatuslike elektrikatkestuste ja

sõjaliste kriiside korral vedelkütuste olemasolu elulise tähtsusega nii majanduse toimimiseks, elus püsimiseks kui riigikaitseks. Palume eelnõu täiendada.

Arengukava struktuur

- Juhime tähelepanu, et kuigi arengukava on loogilise struktuuri ja selgete teemajaotustega, siis eesmärkide käsitlemise osa jääb põgusaks. Tuleks lisada ka eesmärkide valiku põhjendus ja samuti näidata eesmärkide ja alaeesmärkide vahelisi seoseid: soovitame Tabeli 1 lk 8 teha eesmärkide ja alaeesmärkide (mitte tegevuste) seoste kirjeldamise keskseks. Samuti juhime tähelepanu, et eesmärgi sõnastus peaks kajastuma seisundit, kuhu soovitakse jõuda (mida omakorda toetavad mõõdikud vastavate sihttasemetega). Palume eelnõu täiendada.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)
Erkki Keldo
majandus- ja tööstusminister

Karel Lember
+372 625 6402 Karel.Lember@mkm.ee

Joonas Pärenson
+372 5885 1101 Joonas.Parenson@mkm.ee